

Schriftelijke vraag

Artikel 54 Reglement van orde voor de vergaderingen
en andere werkzaamheden van de Raad

Zaaknummer: 58949-2023

Schriftelijke vraag aan het college van burgemeester en wethouders de burgemeester

Onderwerp: Asielzoekerscentrum in Van der Valk-hotel

Tijdens de raadsvergadering van 6 juli 2023 heeft de burgemeester aangegeven dat het college wil meewerken aan de komst van een asielzoekerscentrum (azc) in het Van der Valk-hotel in Uden. Hierbij heeft de burgemeester aangegeven dat de raad geen (formele) rol heeft in de besluitvorming over de vestiging van het azc en dat ze technisch gezien hierover zelf kan besluiten.

Het standpunt van het college/de burgemeester verbaast UdenPlusLanderd. Het gaat om een enorm ingrijpend besluit voor de gemeente Maashorst. Alleen daarom al zou de gemeenteraad, als hoogste bestuursorgaan van de gemeente, moeten beslissen over de komst van het azc. Nu staat de raad buitenspel. UdenPlusLanderd heeft daarom de volgende vragen.

1. Waarop baseren het college en de burgemeester dat het college/de burgemeester de bevoegdheid heeft te beslissen over de komst van het azc? Wat is de juridische grondslag?

De regering wil de Spreidingswet invoeren. Deze wet is bedoeld om gemeenten een wettelijke taak te geven om asielzoekers op te vangen. De wet geldt nu nog niet. In de toelichting op het voorstel voor de Spreidingswet geeft de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid aan dat op dit moment geen wettelijke taak voor gemeenten geldt om mee te werken aan de opvang van asielzoekers. Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) is afhankelijk van de vrijwillige medewerking van gemeenten om opvang voor asielzoekers mogelijk te maken, aldus de Staatssecretaris.¹

Er is nu nog geen wet die regelt dat de burgemeester of het college verplicht of bevoegd is om besluiten te nemen over de opvang van asielzoekers. Het opvangen van asielzoekers is daarom een bevoegdheid die aan het gemeentebestuur in het algemeen is overgelaten.² Omdat de gemeenteraad aan het hoofd van de gemeente staat³, is de conclusie van UdenPlusLanderd dat de raad beslist over de opvang van asielzoekers en niet het college of de burgemeester. Weliswaar is het college bevoegd om het dagelijks bestuur van de gemeente te voeren⁴, maar de raad bepaalt wat er tot het dagelijks bestuur van de gemeente hoort en wat niet.⁵ De raad van Maashorst heeft nooit bepaald dat het vestigen van een azc tot het dagelijks bestuur van de gemeente hoort. UdenPlusLanderd vindt ook nadrukkelijk dat dit niet het

¹ Zie pagina 1 van de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel voor de Spreidingswet op <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-36333-3.html>.

² Dit wordt ook wel de autonome bestuursbevoegdheid van de gemeente genoemd. Zie artikel 124, eerste lid, van de Grondwet.

³ Zie artikel 125, eerste lid, van de Grondwet.

⁴ Zie artikel 160, eerste lid, van de Gemeentewet.

⁵ Zie pagina 64 van de Memorie van Antwoord bij de Gemeentewet op https://repository.overheid.nl/frbr/sgd/19881989/0000091914/1/pdf/SGD_19881989_0002213.pdf.

geval is, omdat het vestigen van een azc in een gemeente niet dagelijks gebeurt en grote gevolgen heeft voor de gemeente.⁶

2. Wat is de reactie van het college en de burgemeester op het voorgaande? Waarom zou het voorgaande niet kloppen en toch de burgemeester of het college bevoegd zijn een besluit te nemen over het vestigen van een azc in de gemeente Maashorst?

Van belang is ook de Handreiking 'Proces tot realisatie opvanglocatie asielzoekers' van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het COA uit 2021. Hierin staat het proces van vestiging van een azc omschreven in acht fasen. De eerste fase is het nemen van een principebesluit. Hierover staat in de handreiking het volgende:

“Doel van deze fase is om een helder besluit te nemen: werkt de gemeente mee aan de vestiging van een opvanglocatie en om welk type opvang gaat het dan? Het initiatief kan komen van de gemeente, van het COA of van een andere partij, bijvoorbeeld een eigenaar van grond, een gebouw of een vakantiepark. De rol van het college is om het besluit te nemen, in afstemming met de Raad.”

3. Waarom heeft het college het principebesluit om mee te werken aan de vestiging van een azc genomen zonder dit af te stemmen met de gemeenteraad? Waarom kiest het college ervoor te handelen in strijd met de handreiking van de VNG en het COA?

Fase 3 in de handreiking is het maken van een locatiekeuze. De burgemeester heeft tijdens de raadsvergadering van 6 juli 2023 laten weten dat al in december 2022 de gemeente een verzoek van het Van der Valk-hotel heeft ontvangen met de vraag of het bespreekbaar is om een azc te vestigen in het hotel. Als de gemeente al zou willen meewerken aan de komst van een azc, dan was dit volgens UdenPlusLanderd een uitgelezen mogelijkheid om het initiatief naar de gemeente toe te trekken en zelf op zoek te gaan naar de beste locatie.

4. Is het verzoek in december 2022 voor het college aanleiding geweest om te onderzoeken of er andere, wellicht geschiktere, locaties zijn voor het vestigen van een azc, in plaats van het Van der Valk-hotel? Zo nee, waarom niet?

Fase 4 in de handreiking is het nemen van een definitief besluit over de vestiging van een azc op een bepaalde locatie. In de handreiking staat hierover het volgende:

“Formeel beslist de raad over de opvang van asielzoekers en voert het college hierover het dagelijks bestuur. Soms doet het college een voorstel en besluit de raad. Gemeenten maken daarbij eigen keuzes; elke situatie is anders. Over de uitoefening van het dagelijks bestuur legt het college verantwoording af aan de raad. Het college dient de raad in ieder geval vooraf inlichtingen te verstrekken over privaatrechtelijke rechtshandelingen, als de raad daarom verzoekt of als de uitoefening ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente.”

5. Door te stellen dat niet de raad, maar de burgemeester/het college beslist over de opvang van asielzoekers, zonder dat hierover van tevoren het gesprek met de raad heeft plaatsgevonden, wijkt de burgemeester/het college af van de handreiking van de VNG en het COA. Waarom?

⁶ Het voorgaande is gebaseerd op de blog 'Wie beslist lokaal over de opvang van asielzoekers?' van Rob de Greef, docent/onderzoeker staats- en bestuursrecht aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, op www.gemeente.nu/blog/wie-beslist-lokaal-over-de-opvang-van-asielzoekers/.

De burgemeester heeft tijdens de raadsvergadering van 6 juli 2023 aangegeven dat de gemeente voor de vestiging van het azc verschillende overeenkomsten sluit, waaronder een bestuursovereenkomst met het COA, een samenwerkingsovereenkomst met Van der Valk en een overeenkomst met Van der Valk over het opnieuw in gebruik nemen van het pand als hotel.

6. Heeft de gemeente al overeenkomsten gesloten die te maken hebben met de komst van het azc? Zo ja, welke zijn dat?
7. Als het sluiten van (privaatrechtelijke) overeenkomsten ingrijpende gevolgen heeft voor de gemeente, dan mag het college dit niet doen voordat de raad de gelegenheid heeft gehad wensen en bedenkingen te uiten.⁷ De raad is (nog) niet om wensen en bedenkingen gevraagd over de gesloten/nog te sluiten overeenkomsten. Gaat dit nog gebeuren? Zo nee, waarom niet?

Als er een azc in een gemeente komt, ontvangt de gemeente een aantal uitkeringen. Dit onder andere omdat de asielzoekers gebruik maken van gemeentelijke voorzieningen, zoals infrastructuur. De komst van het azc heeft dus gevolgen voor de begroting van de gemeente Maashorst: het zorgt voor extra inkomsten en uitgaven. De raad heeft het budgetrecht en stelt de begroting vast.

8. Waarom zou de raad via het budgetrecht niet kunnen/moeten beslissen over de komst van het azc? De extra inkomsten en uitgaven in verband met het azc moeten immers op de begroting worden opgenomen, waarover de raad beslist.

Meer specifiek stelt het COA bij vestiging van een azc na overleg met de gemeente vast voor hoeveel asielzoekers er plek is.⁸ Ook hiervan vindt UdenPlusLanderd dat het aan de raad is om zich uit te spreken over de hoeveelheid asielzoekers die in het azc worden opgevangen. Hierover had dus overleg met de raad moeten plaatsvinden.

9. Wat is hierop de reactie van het college en de burgemeester? Op basis waarvan kan de burgemeester of het college in overleg treden met het COA om vast te stellen voor hoeveel asielzoekers er plek is in het azc in het Van der Valk-hotel, zonder dat de raad hierbij is betrokken?

Ondertekening:

Datum indiening : 31-7-2023
Fractie : UdenPlusLanderd
Naam indiener : Cees Keizer
Einddatum : 30-8-2023
Id. Nr. Ibabs : 61

⁷ Zie artikel 169, vierde lid, van de Gemeentewet.

⁸ Zie artikel 2, tweede lid, van het Faciliteitenbesluit opvangcentra.

Antwoord op schriftelijke vraag

Artikel 54 Reglement van orde voor de vergaderingen
en andere werkzaamheden van de Raad

Antwoord door: college van burgemeester en wethouders burgemeester

Datum: 22-8-2023

Vraag:

1. Waarop baseren het college en de burgemeester dat het college/de burgemeester de bevoegdheid heeft te beslissen over de komst van het azc? Wat is de juridische grondslag?
2. Wat is de reactie van het college en de burgemeester op het voorgaande? Waarom zou het voorgaande niet kloppen en toch de burgemeester of het college bevoegd zijn een besluit te nemen over het vestigen van een azc in de gemeente Maashorst?
3. Waarom heeft het college het principebesluit om mee te werken aan de vestiging van een azc genomen zonder dit af te stemmen met de gemeenteraad? Waarom kiest het college ervoor te handelen in strijd met de handreiking van de VNG en het COA?
4. Is het verzoek in december 2022 voor het college aanleiding geweest om te onderzoeken of er andere, wellicht geschiktere, locaties zijn voor het vestigen van een azc, in plaats van het Van der Valk-hotel? Zo nee, waarom niet?
5. Door te stellen dat niet de raad, maar de burgemeester/het college beslist over de opvang van asielzoekers, zonder dat hierover van tevoren het gesprek met de raad heeft plaatsgevonden, wijkt de burgemeester/het college af van de handreiking van de VNG en het COA. Waarom?
6. Heeft de gemeente al overeenkomsten gesloten die te maken hebben met de komst van het azc? Zo ja, welke zijn dat?
7. Als het sluiten van (privaatrechtelijke) overeenkomsten ingrijpende gevolgen heeft voor de gemeente, dan mag het college dit niet doen voordat de raad de gelegenheid heeft gehad wensen en bedenkingen te uiten.⁹ De raad is (nog) niet om wensen en bedenkingen gevraagd over de gesloten/nog te sluiten overeenkomsten. Gaat dit nog gebeuren? Zo nee, waarom niet?
8. Waarom zou de raad via het budgetrecht niet kunnen/moeten beslissen over de komst van het azc? De extra inkomsten en uitgaven in verband met het azc moeten immers op de begroting worden opgenomen, waarover de raad beslist.
9. Wat is hierop de reactie van het college en de burgemeester? Op basis waarvan kan de burgemeester of het college in overleg treden met het COA om vast te stellen voor hoeveel asielzoekers er plek is in het azc in het Van der Valk-hotel, zonder dat de raad hierbij is betrokken?

Antwoord:

1. Het proces van vestiging van een opvanglocatie is altijd een samenspel tussen het college, de gemeenteraad, de ambtelijke organisatie en het COA. Het is ook een voortdurend

⁹ Zie artikel 169, vierde lid, van de Gemeentewet.

communicatieproces met burgers, ondernemers en andere betrokken organisaties. Formeel beslist het college als dagelijks bestuur over de opvang van asielzoekers. Zij hebben de (uitvoerings-)verantwoordelijkheid hiervoor. Maar gezien de voorzienbare maatschappelijke impact die dit besluit in een gemeente kan hebben, is artikel 169.4 van de gemeentewet relevant zoals u ook aangeeft in uw vragen. Dit maakt betrokkenheid van de gemeenteraad vaak wenselijk (zie ook pagina 8 van de VNG-handreiking 'Besluitvorming opvang asielzoekers').

2. Zie antwoord vraag 1.
3. Zie antwoord vraag 1. Als toevoeging: Formeel is er geen principebesluit genomen door het college. In het laatste kwartaal vorig jaar heeft het Van der Valk Hotel vertrouwelijk een sonderende vraag gesteld aan het college. Daarop heeft het college een positieve grondhouding aangenomen en zijn de gesprekken tussen COA en Van der Valk gestart. Het COA heeft de gemeente vervolgens op 30 juni 2023 per brief gevraagd om medewerking aan deze vorm van noodopvang te verlenen. Het college heeft daarop een positieve grondhouding onder voorwaarden uitgesproken: vastlegging van werkafspraken met het COA in de vorm van een bestuursovereenkomst en vastlegging van afspraken met het Van der Valk Hotel over voortzetting van het hotel na de opvangperiode van 3 jaar
4. Het gemeentelijk vastgoed is in kaart gebracht. Daarbij is gekeken in hoeverre opvang van minimaal 225 asielzoekers mogelijk is of mogelijk gemaakt zou kunnen worden. Daar kwam geen alternatieve locatie uit voort. Een overzicht van het gemeentelijk vastgoed is beschikbaar.
5. Zie antwoord vraag 1.
6. Nee, er zijn nog geen overeenkomsten gesloten. Wel lopen daarover constructieve gesprekken met het COA en met Van der Valk Hotel.
7. Het college komt binnenkort met een procesaanpak naar de raad.
8. Het college is op de hoogte van het budgetrecht van de raad. Uitgangspunt is dat de kosten die de gemeente maakt met betrekking tot de opvang van asielzoekers worden vergoed door het COA. De gesprekken hierover met het COA lopen momenteel. De gemeente mag uitgaan van budgetneutraliteit.
9. Zie antwoord vraag 1.

Artikel 169.4 luidt: "Zij (de leden van het college te zamen en ieder afzonderlijk) geven de raad vooraf inlichtingen over de uitoefening van de bevoegdheden, genoemd in artikel 160, eerste lid, onder e, f, g en h, indien de raad daarom verzoekt of indien de uitoefening ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente."